

KS. MAREK JAGODZIŃSKI

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rt.2018.65.7-13>

ALTERGLOBALIZACJA A ŚWIATOWA RADA KOŚCIOŁÓW

CYKL MONOGRAFII NA TEMAT EKUMENICZNEJ INTERPRETACJI
PROCESÓW GLOBALIZACYJNYCH W DZIAŁALNOŚCI
ŚWIATOWEJ RADY KOŚCIOŁÓW

Piotr KOPIEC, *Chrześcijańska alterglobalizacja. Światowa Rada Kościołów na rzecz globalnego społeczeństwa obywatelskiego*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2016, ss. 250. ISBN 978-83-8061-362-1.

Ks. Przemysław KANTYKA, *Chrześcijańska alterglobalizacja. Człowiek wobec globalizacji w antropologicznoteologicznej wizji Światowej Rady Kościołów*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2016, ss. 114. ISBN 978-83-8061-363-8.

Ks. Marcin SKŁADANOWSKI, *Etyka ekumeniczna w warunkach globalizacji. Główne rysy refleksji etycznej i działalności społecznej Światowej Rady Kościołów*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2016, ss. 218. ISBN 978-83-8061-364-5.

Piotr KOPIEC, Przemysław KANTYKA, Marcin SKŁADANOWSKI, *Christian Alterglobalization in the Ecumenical Documents of the World Council of Churches*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2016, ss. 172. ISBN 978-83-8061-365-2.

Cykl monografii autorstwa Piotra Kopca, ks. Przemysława Kantyki i ks. Marcina Składanowskiego, pracowników Instytutu Ekumenicznego KUL, jest efektem realizacji przez autorów projektu badawczego „Ekumeniczne interpretacje procesów globalizacyjnych w działalności Światowej Rady Kościołów”, finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki w konkursie OPUS 5. Autorzy wieloaspektowo przedstawiają w nim udział Światowej Rady Kościołów, najważniejszej między-

Ks. prof. dr hab. MAREK JAGODZIŃSKI — kapłan diecezji radomskiej, teolog dogmatyk, pracownik Katedry Teologii Prawosławnej w Instytucie Ekumenicznym na Wydziale Teologii KUL, wykładowca WSD w Radomiu, specjalizuje się w teologii komunikacji i komunii; adres do korespondencji — e-mail: ksemjot@tlen.pl.

narodowej organizacji ekumenicznej, we współczesnej debacie społecznej, politycznej i ekonomicznej, wskazując, że zjawiska towarzyszące procesowi globalizacji spotykają się zarówno z ponadwyznaniową oceną chrześcijan, jak też wymagają od nich nowych form zaangażowania.

Z jednej strony chrześcijanie są obserwatorami dokonujących się zarówno w skali światowej, jak też w wymiarze lokalnym zmian, doświadczając również ich skutków, takich jak nowe międzynarodowe zależności polityczne, rozwój ponadnarodowych powiązań gospodarczych, narastające problemy społeczne czy ekologiczne. Zmiany te w wielu aspektach mają charakter kryzysu i prowadzą do obaw o przyszłość czy też o dalszy kierunek rozwoju świata, zwłaszcza jeśli bierze się pod uwagę pojawiające się konflikty zbrojne, terroryzm i przemoc, które stanowią część doświadczenia życiowego znacznej części ludzkości. Zarazem jednak zachodzące przemiany globalizacyjne prowadzą do pogłębienia wiedzy na temat społeczno-kulturowych więzi łączących ludzi oraz do wypracowywania nowych strategii działania na rzecz poprawy warunków życia, zwłaszcza gdy chodzi o osoby odrzucone czy społecznie wykluczone.

Z drugiej strony wspólnoty chrześcijańskie czują się powołane nie tylko do obserwacji i dokonywanej w świetle wiary oceny zachodzących zmian, lecz również do świadomego, motywowanego wiarą, zaangażowania społecznego, będąc aktywnymi uczestnikami debaty publicznej. Ten imperatyw społecznego zaangażowania jest szczególnie widoczny w pracach Światowej Rady Kościołów, działającej od 1948 r.

Omawiany cykl monografii podejmuje problemy wiążące się z chrześcijańską oceną procesów globalizacyjnych oraz z motywowanym religijnie zaangażowaniem Światowej Rady Kościołów w rozwiązywanie najważniejszych współczesnych problemów społecznych, kulturowych, politycznych i gospodarczych, które mają źródło w procesach globalizacji.

Przemysław Kantyka w otwierającej tryptyk monografii *Chrześcijańska alter-globalizacja. Człowiek wobec globalizacji w antropologicznoteologicznej wizji Światowej Rady Kościołów* wprowadza w rozumienie struktury Światowej Rady Kościołów i prowadzonych przez nią programów, uwzględniając szczególnie osiągnięcia związane z tematyką globalizacji i jej interpretacji. W zasadniczej części pracy autor dokonuje próby odczytania antropologii teologicznej leżącej u podstaw interpretacji zjawisk globalizacyjnych dokonywanej w dokumentach Rady. Następnie porusza wybrane zagadnienia szczegółowe mające ścisły związek z nauką o człowieku w kontekście wyzwań globalizacyjnych. Refleksja autora prowadzi do wniosku o porażce redukcjonistycznej wizji człowieka-wytwórcy (*homo oeconomicus*) oraz do zaproponowania drogi uwolnienia człowieka z pułapki paradygmatu ideologii neoliberalnej, niesprawiedliwego zadłużenia, ubóstwa i migracji, a wreszcie odczytania odpowiedzialności człowieka za zachowanie stworzenia. Autor jest krytyczny w stosunku do zrekonstruowanej antropologii, ale nie poprzestaje na krytyce. Jego spostrzeżenia umożliwiają także inne spojrzenie na ekonomię i socjologię. Na podkreślenie zasłu-

guje także interdyscyplinarność monografii oraz niezwykle zwięzły, precyzyjny i skondensowany język wypowiedzi. Choć praca jest niewielka objętościowo, odznacza się wysoką jakością merytoryczną.

Piotr Kopiec w monografii *Chrześcijańska alterglobalizacja. Światowa Rada Kościołów na rzecz globalnego społeczeństwa obywatelskiego* dokonuje odniesienia socjologiczno-politologicznej kategorii globalnego społeczeństwa obywatelskiego do założeń i działalności Światowej Rady Kościołów, odpowiadając na pytanie, czy Rada może stać się aktywną uczestniczką procesów alterglobalizacyjnych, jak również wskazując, jaki jest jej wkład w budowanie światowej sieci organizacji i ruchów zaniepokojonych społeczną, kulturową i ekologiczną kondycją świata i angażujących się aktywnie we wdrażanie zmian. W tym kontekście ważne dla autora stają się analizy zjawisk globalizacji, alterglobalizacji i deglobalizacji, jak również refleksja nad koncepcją globalnego społeczeństwa obywatelskiego. Autor ukazuje ponadto napięcia, jakie w samym ruchu ekumenicznym wiążą się ze stosunkiem do przemian globalizacyjnych, a wreszcie dąży do ukazania chrześcijańskiej wizji globalnego społeczeństwa obywatelskiego.

Marcin Składanowski w monografii *Etyka ekumeniczna w warunkach globalizacji. Główne rysy refleksji etycznej i działalności społecznej Światowej Rady Kościołów* kładzie nacisk na ukazanie prowadzonej przez Radę skontekstualizowanej refleksji etycznej, która motywuje ją do określonego zaangażowania społeczno-politycznego. Autor wieloaspektowo podejmuje problem relacji etyki i świadectwa chrześcijańskiego w pracach Światowej Rady Kościołów, jak również zwraca uwagę na zmiany zachodzące w teologicznej orientacji dokumentów Rady oraz w kierunkach jej działalności. W tym celu najpierw koncentruje się na ukazaniu znaczenia kwestii etycznych dla ruchu ekumenicznego, aby następnie nakreślić ogólny obraz ekumenicznej refleksji etycznej prowadzonej przez Światową Radę Kościołów, dochodząc do szczegółowej prezentacji wybranych zagadnień etycznych stanowiących przedmiot zainteresowania Rady. W ten sposób autor próbuje ocenić społeczno-etyczne zaangażowanie Światowej Rady Kościołów w kontekście procesów globalizacyjnych.

Recenzowany cykl monografii należy przyjąć z dużym uznaniem, przede wszystkim ze względu na to, że zajmuje się on zagadnieniami, które na polskim gruncie naukowym są wciąż zbyt mało znane. O ile socjologiczna, etyczna i teologiczna refleksja nad konsekwencjami globalizacji owocuje nowymi wynikami badań, również w Polsce, o tyle niewiele uwagi zwracano na to, w jaki sposób ruch ekumeniczny uczestniczy w analizie i rozwiązywaniu istotnych kwestii związanych z przemianami, jakimi podlega współczesny świat. Waler przedstawianego cyklu zawiera się najpierw w zaakcentowaniu faktu, że chrześcijanie nie są biernymi uczestnikami życia społecznego. Wiara motywuje ich do konkretnych form działalności na rzecz autentycznego dobra człowieka. Ponadto wszystkie trzy części cyklu, pomimo odmienności wynikającej z ich tematyki oraz przyjętych przez autorów koncepcji badawczych, kładą nacisk na to, że globalizacja nie jest procesem jednolitym, a chrześcijanie mogą przez

refleksję społeczno-teologiczną i wynikające z niej działania przyczyniać się do budowania społeczeństwa obywatelskiego, odpowiadającego godności osoby ludzkiej. Również pod względem metodologicznym oceniany cykl monografii trzeba uznać za poprawny.

Ostatni element cyklu monografii stanowi angielskie tłumaczenie fragmentów wspomnianych już trzech monografii opublikowanych w języku polskim. Zostały przygotowane zgodnie z przyjętymi trzema perspektywami podejścia Światowej Rady Kościołów do alterglobalizacji: antropologiczną, socjologiczną i etyczną. Stanowi to dobry punkt wyjścia do kontynuacji i poszerzenia tematu o perspektywę teologiczną, polityczną, naukową i kulturową. Jakkolwiek podejście Światowej Rady Kościołów do tematu alterglobalizacji nie zakładało ścisłego budowania go na fundamencie teologii, przedstawiony w serii monografii wkład jest oparty na aksjologii i epistemologii określonej przez dogmaty chrześcijańskie. Granice omawianych perspektyw zjawiska nie są ostro rozdzielone i zamknięte, toteż podjęte badania razem przyczyniają się do bardziej całościowego i zrozumiałego ujęcia zagadnienia. Stąd części wyselekcjonowane do tej książki tworzą komplementarną całość. Piotr Kopiec podkreślił w przedmowie do niej, że Światowa Rada Kościołów nie jest przeciwna globalizacji, raczej próbuje znaleźć jej wersję integrującą w sobie pragnienie budowania społeczeństwa pokoju i równości na skalę globalną – zgodnie z często cytowanym tekstem św. Pawła z 1 Listu do Koryntian 12,26: „gdy cierpi jeden członek, współcierpią wszystkie inne członki”. Dlatego dla tej organizacji globalizacja oznacza rozciągnięcie odpowiedzialności chrześcijan na cały świat w znaczeniu geograficznym i politycznym, i to nie tylko w wymiarze teologicznym, lecz także społecznym, kulturowym i ekologicznym.

Omówiona seria jest nowatorska nie tylko na poziomie refleksji krajowej, lecz także ogólnoswiatowej. Dlatego cennym posunięciem jest publikacja jej głównych osiągnięć w formie osobnego tomu w języku angielskim. Jest poświęcona trudnym sprawom, ale wymagającym głębokiego przemyślenia i podejmowania odpowiedzialnych decyzji. Można mieć uzasadnioną nadzieję, że zostanie zauważona i wykorzystana nie tylko przez czytelników interesujących się teorią, lecz także przez mających realną moc oddziaływania, do budowania lepszego świata.